

Список використаної літератури

1. Иванов В. В. К вопросу об общей теории договора / В. В. Иванов // Государство и право. – 2000. – № 12. – С. 73–80.
2. Сковрцов С. С. Понятие и юридическое значение административного договора в управленческой деятельности государства / С. С. Сковрцов // Вестник Одесского института внутренних дел. – 2004. – № 2. – С. 105–109.
3. Новоселов В. И. К вопросу об административных договорах / В. И. Новоселов // Правоведение. – 1969. – № 3. – С. 40–46.
4. Васильев А. С. Административное право Украины : учебник / А. С. Васильев. – Харьков : Одиссей, 2001. – 287 с.
5. Аверьянов В. Б. Исполнительная власть и административное право / В. Б. Аверьянов. – Киев : Ин Юре, 2002. – 667 с.
6. Битяк Ю. Правовая природа административных договоров / Ю. Битяк // Вестник Академии правовых наук. – 2001. – № 3. – С. 5–26.
7. Афанасьев К. К. Административные договора: реалии и перспективы : учебник / К. К. Афанасьев. – Луганск : РВВ ЛАВС, 2004. – 318 с.

Надійшла до редколегії 31.05.2011

ОЛЬХОВСКАЯ С. Н. ПОНЯТИЕ И СОДЕРЖАНИЕ АДМИНИСТРАТИВНОГО ДОГОВОРА

Рассмотрены вопросы понятия, содержания и особенностей административного договора. Проанализирована целесообразность применения административных договоров в деятельности органов государственной власти.

OLKHOVSKA S. THE CONCEPT AND THE MAINTENANCE OF THE ADMINISTRATIVE CONTRACT

The questions of concept, maintenance and features of the administrative contract are considered. The expediency of application of administrative contracts in activity of public authorities is analyzed.

УДК 347.962.03(477)

В. М. ВАСИЛЕНКО,

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ
факультету підготовки фахівців міліції громадської безпеки
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДДІВ УКРАЇНИ: ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК ТА ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розкрито зміст дисциплінарної відповідальності суддів України. Розглянуто підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Проаналізовано порядок здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів та виділено особливості дисциплінарної відповідальності суддів.

Відповідно до Конституції України [1] та Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] судді визнані носіями судової влади, вони є незалежними (ст. 129 Конституції України), недоторканими (ст. 48 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») та незмінюваними (ст. 52 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»). Однією з гарантій незалежності суддів є особлива процедура притягнення їх до юридичної відповідальності, яка регламентується Конституцією України та Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Питання юридичної відповідальності суддів, зокрема дисциплінарної, неодноразово були предметом дискусій як серед самих працівників суддівського корпусу, так і серед науковців, котрі тим чи іншим чином розглядали правовий статус суддів. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених цій тематиці, питання дисциплінарної відповідальності суддів й досі залишаються актуальними. З огляду на це, **завданнями** даної статті є: по-перше, визначити зміст дисциплінарної відповідальності суддів, по-друге, розглянути

особливості здійснення дисциплінарного провадження щодо суддів.

Одним із видів юридичної відповідальності носіїв судової влади є дисциплінарна відповідальність, адже зміцнення законності в діяльності органів правосуддя безпосередньо пов'язане зі станом дисципліни, рівнем культури та етики, а також фахової підготовки їх працівників. Саме тому дотримання трудової дисципліни є одним з основних обов'язків судді.

Підставою дисциплінарної відповідальності для судді є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто винного, протиправного порушення службових обов'язків. Слід відзначити, що дисциплінарна відповідальність суддів є одним із засобів забезпечення виконання їх професійних (службових) обов'язків, а відтак суддівської дисципліни [3, с. 4].

Загальним об'єктом дисциплінарних проступків є дисципліна – становище, за якого усі суб'єкти правовідносин влади і підпорядкування неухильно повинні додержуватися певних правил та встановленого порядку, які визначені законами, статутами та положеннями. Суддівська дисципліна є одним із видів спеціальної (статутної) дисципліни, оскільки пов'язана з професійною діяльністю носіїв судової влади. Суддівська дисципліна у вузькому змісті – це соціальні правила поведінки суддів (вимоги, що до них пвисуваються) і фактична їх реалізація [4, с. 39].

Об'єктивна сторона дисциплінарних проступків характеризується діянням (дією або бездіяльністю), і лише в окремих випадках (так званий матеріальний склад правопорушення) суспільно шкідливими наслідками та причинним зв'язком між діянням і наслідками, а також такими ознаками, як місце, час, обстановка, засіб вчинення діяння.

Суб'єктом дисциплінарного правопорушення може бути тільки фізична осудна особа. При цьому вік такої особи може бути різним: він визначається окремими актами законодавства більш або менш конкретно і залежить, наприклад, від віку, по досягненні якого особа може стати суддею [5, с. 15].

Із суб'єктивної сторони дисциплінарні проступки характеризуються виною у формі умислу або необережності.

Дисциплінарна відповідальність завжди пов'язана із невиконанням або неналежним виконанням працівником своїх трудових обов'язків, тобто порушенням трудової дисципліни. Дисциплінарна відповідальність суддів як вид юридичної відповідальності полягає в на-

кладенні на порушника суддівської дисципліни несприятливих позбавлень морального, матеріального та організаційного характеру і є одним із засобів забезпечення відповідності діяльності і поведінки суддів професійним стандартам (суддівської дисципліни) [6].

Особливий статус судді вимагає від нього не тільки особливого контролю за власною поведінкою, але й відповідних дій з боку держави, оскільки авторитет судової влади та його підтримка все ж таки є державною справою – судові рішення проголошуються ім'ям держави. Дисциплінарна відповідальність полягає в офіційному реагуванні на вчинення суддею дій, які компрометують його як суддю, незалежно від того, вчинені вони в суді під час здійснення своїх повноважень чи поза судом. Тож із метою запобігання дискредитації судової влади в особі судді, який допустив негідну поведінку, закон має містити підстави для належної кваліфікації дій представників суддівського корпусу [7].

Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів України відрізняється від загального порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності своїм суб'єктним складом, видами стягнень, колом осіб, уповноважених притягувати до дисциплінарної відповідальності та накладати дисциплінарні стягнення, а також підставою і порядком накладення й оскарження дисциплінарних стягнень.

Відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України відповідальність за діяння, які є дисциплінарними проступками, встановлюється виключно законами України. Розділ VI Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає загальні засади притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. У ст. 83 Закону визначено (конкретизовано) коло підстав, за наявності яких суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження: 1) істотні порушення норм процесуального права при здійсненні правосуддя, пов'язані, зокрема, з відмовою у доступі особи до правосуддя на підставах, не передбачених законом, порушення вимог щодо розподілу та реєстрації справ у суді, правил підсудності чи підвідомчості, необґрунтоване вжиття заходів забезпечення позову; 2) нежиття суддею заходів щодо розгляду заяви, скарги чи справи протягом строку, встановленого законом; 3) порушення вимог щодо неупередженого розгляду справи, зокрема порушення правил щодо відводу (самовідводу); 4) систематичне або грубе одноразове порушення правил суддівської етики, що підриває

авторитет правосуддя; 5) розголошення таємниці, що охороняється законом, в тому числі таємниці нарадчої кімнати або таємниці, яка стала відомою судді під час розгляду справи у закритому судовому засіданні; 6) неподання або несвоєчасне подання для оприлюднення декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації), зазначення в ній завідомо неправдивих відомостей.

Однією з гарантій незалежності судді є особлива процедура (дисциплінарне провадження) притягнення його до дисциплінарної відповідальності, яка регламентується ст. 126 Конституції України та ст. 84 Закону України «Про судоустрій та статус суддів».

Згідно зі ст. 84 Закону дисциплінарне провадження – це процедура розгляду органом, визначеним законом, звернення, в якому містяться відомості про порушення суддею вимог щодо його статусу, посадових обов'язків чи присяги судді.

Право на звернення зі скаргою (заявою) щодо поведінки судді, яка може мати наслідком дисциплінарну відповідальність судді, має кожен, кому відомі такі факти. Вища кваліфікаційна комісія суддів України затверджує та розміщує на своєму офіційному веб-порталі зразок скарги (заяви) щодо неналежної поведінки судді, який може використовуватися для повідомлення Вищій кваліфікаційній комісії суддів України відомостей про порушення суддею вимог щодо його статусу, посадових обов'язків чи присяги судді.

Не допускається зловживання правом звернення до органу, уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження, у тому числі ініціювання питання відповідальності судді без достатніх підстав, використання такого права як засобу тиску на суддю у зв'язку зі здійсненям ним правосуддя.

Дисциплінарну справу щодо судді не може бути порушено за заявою чи повідомленням, що не містять відомостей про наявність ознак дисциплінарного проступку судді, а також за анонімними заявами та повідомленнями.

До органів, які здійснюють дисциплінарне провадження щодо судді, належать: 1) Вища кваліфікаційна комісія суддів України – щодо суддів місцевих та апеляційних судів; 2) Вища рада юстиції – щодо суддів вищих спеціалізованих судів та суддів Верховного Суду України.

Дисциплінарне провадження щодо судді передбачає здійснення перевірки даних про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, відкриття

дисциплінарної справи, її розгляд і прийняття рішення органом, що здійснює дисциплінарне провадження.

Перевірка даних про наявність підстав для відкриття дисциплінарної справи та притягнення судді місцевого чи апеляційного суду до дисциплінарної відповідальності здійснюється членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у порядку, встановленому Законом України «Про судоустрій і статус суддів».

Розгляд дисциплінарної справи стосовно судді відбувається на засадах змагальності. На засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України заслуховуються повідомлення члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, який здійснював перевірку, про результати перевірки, пояснення судді, стосовно якого розглядається справа, та/або його представника, а також інших заінтересованих осіб.

Суддя, стосовно якого розглядається питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності, та/або його представник мають право надавати пояснення, ставити запитання учасникам провадження, висловлювати заперечення, заявляти клопотання і відводи.

Перебіг розгляду дисциплінарної справи стосовно судді та оголошення результатів її розгляду фіксуються технічними засобами.

Вища рада юстиції здійснює дисциплінарне провадження стосовно суддів Верховного Суду України та суддів вищих спеціалізованих судів у порядку, встановленому Законом України «Про Вищу раду юстиції»[8].

Вища кваліфікаційна комісія суддів України обговорює результати розгляду дисциплінарної справи за відсутності судді, стосовно якого розглядалася справа, і запрошених осіб. Рішення у дисциплінарній справі приймається Вищою кваліфікаційною комісією суддів України більшістю від загального складу комісії.

При обранні дисциплінарного стягнення стосовно судді враховуються характер проступку, його наслідки, особа судді, ступінь його вини, обставини, що впливають на можливість притягнення судді до дисциплінарної відповідальності.

Якщо Вищою кваліфікаційною комісією суддів України прийнято рішення про відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності, комісія припиняє дисциплінарне провадження та повідомляє про це заінтересованих осіб.

Дисциплінарне стягнення до судді застосовується не пізніше шести місяців із дня відкриття Вищою кваліфікаційною комісією суддів

України провадження в дисциплінарній справі, але не пізніше року з дня вчинення проступку, без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування судді у відпустці.

За наслідками дисциплінарного провадження Вища кваліфікаційна комісія суддів України може прийняти рішення про направлення рекомендації до Вищої ради юстиції для вирішення питання щодо внесення подання про звільнення судді з посади за наявності для цього підстав.

Копія рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вручається судді, стосовно якого розглядалася дисциплінарна справа, а в разі його відсутності під час оголошення рішення надсилається у семиденний строк поштою.

Відповідно до ст. 88 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» до суддів може застосовуватися дисциплінарне стягнення у виді догани.

Інформація про притягнення судді до дисциплінарної відповідальності оприлюднюється на офіційному веб-порталі Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Така інформація повинна містити дані про суддю, якого притягнуто до дисциплінарної відповідальності, накладене дисциплінарне стягнення та копію рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про накладення такого стягнення.

Якщо протягом року з дня накладення дисциплінарного стягнення суддю не буде піддано новому дисциплінарному стягненню, він вважається таким, який не має дисциплінарного стягнення.

Дисциплінарне стягнення, накладене на суддю, може бути достроково знято Вищою кваліфікаційною комісією суддів України за пропозицією відповідної ради суддів.

Суддя місцевого чи апеляційного суду може оскаржити рішення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про притягнення його до

дисциплінарної відповідальності до Вищої ради юстиції або Вищого адміністративного суду України не пізніше одного місяця з дня вручення йому чи отримання поштою копії рішення.

Отже, на підставі вищевикладеного аналізу положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено наступні особливості дисциплінарної відповідальності суддів:

1) регламентація підстав та порядку притягання до дисциплінарної відповідальності суддів України спеціальним законодавством (Законом України «Про судоустрій і статус суддів»);

2) наявність спеціального органу (Вищої кваліфікаційної комісії суддів України), уповноваженого здійснювати дисциплінарне провадження щодо судді;

3) наявність особливого порядку здійснення дисциплінарного провадження щодо судді (ст. 86 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»);

4) настання дисциплінарної відповідальності судді є не тільки за порушення правових норм, але й за порушення етично-моральних правил поведінки;

5) можливість застосування до судді лише одного виду дисциплінарного стягнення – догани, закріпленого у ст. 88 Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Підсумовуючи, відзначимо, що застосування заходів дисциплінарної відповідальності до суддів має своєю метою відновлення порушених державно-службових відносин та запобігання негативним наслідкам учиненого проступку. Крім того, дисциплінарна відповідальність суддів має загальні цілі юридичної відповідальності, а саме: захист правопорядку та законності, зміцнення у суддів поваги до законності, прав і свобод громадян, вимог присяги судді, державної дисципліни та запобігання новим проступкам.

Список використаної літератури

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 7 лип. 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42, № 43, № 44–45. – Ст. 529.
3. Статус суддів : навч.-практ. посіб. / [І. Є. Марочкін, Ю. І. Крючко, Л. М. Москвич та ін.] ; за ред. І. Є. Марочкіна. – Х. : Право, 2006. – 120 с.
4. Виноградова Л. Є. Юридична відповідальність суддів загальних судів України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Виноградова Людмила Євгенівна. – О., 2004. – 187 с.
5. Антонова Л. И. Государственная дисциплина и ответственность / Л. И. Антонова, Б. И. Кожохин. – Л. : Изд-во Ленинград. ун-та, 1990. – 152 с.
6. Подкопаев С. Про дисциплінарну відповідальність суддів [Електронний ресурс] / С. Подкопаев. – Режим доступу: <http://justinian.com.ua/article.php?id=1778>.
7. Мещерякова Н. Дисциплінарна відповідальність суддів [Електронний ресурс] / Н. Мещерякова. – Режим доступу: <http://www.licasoft.com.ua/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=245763&menu=360369>.

8. Про Вищу раду юстиції : закон України від 15 січ. 1998 р. № 22/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 25. – Ст. 146.

Надійшла до редколегії 23.06.2011

**ВАСИЛЕНКО В. М. ДИСЦИПЛИНАРНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ СУДЕЙ
УКРАИНЫ: ОСНОВАНИЯ, ПОРЯДОК И ОСОБЕННОСТИ ДИСЦИПЛИНАРНОГО
ПРОИЗВОДСТВА**

Раскрыто содержание дисциплинарной ответственности судей Украины. Рассмотрены основания привлечения судей к дисциплинарной ответственности. Проанализирован порядок осуществления дисциплинарного производства относительно судей и выделены особенности дисциплинарной ответственности судей.

**VASYLENKO V. DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF JUDGES OF UKRAINE:
GROUNDS, ORDER AND FEATURES OF DISCIPLINARY PROCEEDING**

Maintenance of disciplinary responsibility of judges of Ukraine is exposed. The grounds of bringing in of judges are considered to disciplinary responsibility. The order of realization of disciplinary proceeding in relation to judges is analyzed and the features of disciplinary responsibility of judges are determined.

УДК 351.713(477)

С. М. ПОПОВА,

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів
навчально-наукового інституту права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

**ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ПРАВОВИЙ СТАТУС
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ**

Досліджено та узагальнено базові терміни, які визначають адміністративно-правовий статус органів Державної податкової служби, з метою подальшого вдосконалення їх діяльності в умовах проведення кардинальних економічних реформ в Україні.

Радикальна адміністративно-правова реформа, що проводиться в Україні, безпосередньо зачіпає всі ланки державного управління, у тому числі органи Державної податкової служби (далі – ДПС), що потребує докорінної зміни адміністративно-правового статусу ДПС, перш за все у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України [1]. Указане підкреслює актуальність теми дослідження, тому що саме такі фактори, як повноваження, функції, права тощо, визначають статус органів ДПС.

Проблемам дослідження теорії та практики діяльності податкової служби в Україні присвячені праці багатьох вітчизняних державних діячів, науковців та фахівців, таких, як М. Я. Азаров, О. О. Бандурка, А. В. Головач, В. В. Коваленко, С. В. Львович, О. П. Угровецький тощо. Але постійне ускладнення фінансово-господарських зв'язків в умовах ринкової економіки та проведення адміністративно-правової реформи потребує постійного та своєчасного внесення змін до чинного правового забезпечення діяльності органів ДПС.

Метою статі є дослідження та узагальнення базових термінів, які визначають адміністративно-правовий статус органів державної податкової служби, з метою подальшого вдосконалення їх діяльності в умовах проведення кардинальних економічних реформ у нашій державі.

Відповідно до ст. 43 Конституції України кожен громадянин має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [2]. Одним із видів трудової діяльності в Україні є державна служба.

В інституційному значенні термін «державна» означає апарат публічної влади, державно-правові органи, які здійснюють державну владу, виконуючи певні функції. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну службу» [3] під державною службою розуміють професійну діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави (слово «функція» в перекладі з латини означає саме «виконання», «завершення»).